

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres referanse

Deres dato

Vår referanse

2025/3995

Vår dato

20/05/2025

Høringsinnspill fra UiB - Forskrift til universitets- og høyskoleloven - om akkreditering av studietilbud, NOKUTs saksbehandling mv.

Vi viser til høringsbrev datert 21.mars, og takker for muligheten til å komme med innspill.

Vi støtter departementets innsats for å samle forskriftene som er hjemlet i universitets- og høyskoleloven i én forskrift. Det er også positivt at departementet i den sammenhengen har som siktemål å unngå at regler blir gjentatt mellom lov og forskrift. Dette er en fornuftig og nødvendig opprydning som vil gjøre det samlede regelverket mer tilgjengelig og lettere å navigere i for både ansatte og studenter.

Europakommisjonen arbeider for å harmonisere regelverket innad i Europa og for å legge til rette for mer integrert europeisk samarbeid. Det er viktig at Norge er en del av det europeiske utdanningsområdet og vi ser en økt satsing på tett samarbeid i høyere utdanningssektor i Europa. For å sikre et sømløst samarbeid, er det avgjørende at nasjonale regelverk legger til rette for transnasjonalt samarbeid.

Vedlagt følger våre innspill og vurderinger.

Kapittel 2 Europeisk grad

Det er betydelige barrierer for internasjonalt samarbeid i dag, særlig på studieprogramnivået. Det er et mål fra EU å utvide tilbudet av fellesgrader på alle nivå, inkludert bachelor, master og ph.d, og å forenkle administrative prosesser knyttet til samarbeid om studieprogrammer. Hvis arbeidet lykkes, kan det føre til at det blir mye lettere å etablere fellesgrader på alle nivå. Samtidig observerer vi at flere av fellesgradene som utvikles gjennom europeiske universitetsallianser og andre konsortier krever studieavgift. Dette utfordrer det norske gratisprinsippet. For å sikre at norske studenter tar del i tilbudet bør det legges til rette for økonomisk støtte til studieavgift.

Postadresse

Universitetet i Bergen
Universitetsledelsen
Postboks 7800
N-5020 BERGEN

E-post:

post@uib.no

Organisasjonsnummer

874 789 542

Saksbehandler

Tove Steinsland
Telefon: +47 55 58 90 47
Mobil:
E-post: Tove.Steinsland@uib.no

Med færre barrierer og forenklete administrative prosesser, kan det bli mer attraktivt for norske institusjoner å utvikle nye fellesgradssamarbeid. I dag har institusjonene i hovedsak egne kanaler for å synliggjøre samarbeidene og for å rekruttere norske studenter til disse programmene. Samtidig har fellesgrader egne frister, egne opptaksløsninger og koordineres ofte av én av de involverte partene. Gitt en fremtidig vekst av antall fellesgrader med norske partnere, er det viktig at dette reflekteres i arbeid som gjøres nasjonalt, eks. med nytt opptakssystem og felles nasjonalt masteropptak. Dette vil kunne gi en ytterligere reduksjon i administrative prosesser.

Europeiske grader er mer spisset enn ordinære fellesgrader, og det er en rekke andre spesifikke krav knyttet til innholdet og gjennomføringen. Det er en forventning spesielt innenfor europeiske universitetsallianser, men også innenfor andre ordninger som Erasmus Mundus, European Institute of Innovation and Technology and Marie Skłodowska Curie om å etablere europeiske grader. Det er derfor en forutsetning for vårt internasjonale samarbeid at det er mulig å ta del i dette samarbeid på like vilkår som våre partnere.

UiB har erfart at varierende regler fra ulike land gjør arbeidet med å utarbeide vitnemål for fellesgrader utfordrende, for eksempel i Erasmus Mundus Fellesgrader. Vi anbefaler derfor at departementet arbeider mot en felles mal for europeisk vitnemål, med tilhørende retningslinjer. Frem til en slik mal er på plass ønsker vi mest mulig handlingsfrihet om utforming av vitnemål for fellesgrader, og vi ber om at departementet tar hensyn til dette i den nye forskriften. Vi erfarer også at ulike karaktersystem kan være en barriere for Europeiske grader.

Som del av utdanningspakken om en europeisk grad inngår en EU-rekommandasjon om automatisk gjensidig godkjenning av utenlandsk utdanning. Behovet for en femte frihet som inkluderer automatisk gjensidig godkjenning av kvalifikasjoner på tvers av landegrenser har blitt fremhevet også i Enrico Letta-rapporten «Much more than a market». Etableringen av en europeisk grad kan bidra til å fjerne nasjonale barrierer for gjensidig godkjenning og er ikke nødvendigvis et mål i seg selv, men et virkemiddel for å fjerne barrierer for integrert internasjonalt samarbeid. Europeiske grader vil trolig nå en svært begrenset studentmasse, og det overordnede målet om automatisk gjensidig godkjenning har vesentlig større betydning for internasjonalt samarbeid på alle nivå i høyere utdanning.

Ettersom UiB har rett til å akkreditere egne studieprogram er det begrensede barrierer for internasjonalt samarbeid på vår side. Samtidig er det enkelte barrierer, deriblant språkkrav på bachelornivå, som kan være begrensende. Det er viktig at Norge sikrer at nasjonalt regelverk ikke begrenser institusjonenes deltagelse i internasjonalt samarbeid, inkludert europeiske grader.

På doktorgradsnivå har UiB gjennom flere år jobbet for å få til samarbeidsgrader med andre europeiske institusjoner. Utarbeidelsen av samarbeidsavtaler har tidvis strandet fordi særskilte regler ikke kan aksepteres av den andre parten. Vi se frem til å arbeide med dette, og da gjerne innenfor rammen av universitetsalliansen CHARM-EU, som UiB er medlem av.

Samtidig er vi spent på hvordan norske regler for doktorgradsordningen vil stå seg i arbeidet med å få til felles regler på europeisk nivå. Vi tenker da spesielt på prinsippene om at normert studieløp er tre år, at veileder ikke kan være medlem av bedømmelseskomiteen og institusjonenes sedvane om at forsvaret av avhandlingen skal være offentlig. Dette er prinsipper som er hjemlet i doktorgradsforskriftene, men også i

nasjonalt regelverk som forvaltningsloven og i forskrift til universitets- og høyskoleloven. Hvis en institusjon skal gjøre unntak fra regler i dette regelverket, er det viktig at nasjonale myndigheter er involvert i beslutningen.

Det er satt opp en rekke kriterier til felles, europeisk doktorgradsprogram. Kriteriene virker ambisiøse, men fornuftige. Vi vurderer at kriteriene skal være mulige å innfri.

Vi vil legge til at ettersom ph.d. utdanningsprogrammer er så forskjellige og en ph.d.- tittel har forskjellig betydning i forskjellige deler av Europa (jf. argumenter ovenfor), er de medisinske fakultetene ved UiB og UiO med i ORPHEUS. ORPHEUS er en europeisk organisasjon som fremmer en tydelig gjenkjennbar kultur og tradisjon for kvalitet i forskerutdanning, på tvers av europeiske land. Vi vil gjøre oppmerksom på at et norsk universitets/fakultets tilhørighet til et slikt europeisk nettverk kan gi verdifulle bidrag i det å påvirke utviklingen av forskerutdanning på internasjonalt nivå.

Kapittel 4 Krav til studietilbudet

Vi merker oss at vilkårene, eller kvalitetskravene, i paragraf §1-11 i hovedsak representerer en videreføring av gjeldende bestemmelser i Studietilsynsforskriftens § 2-2.

Vi vurderer det som positivt at kravet om «progresjon» er tydeliggjort i tråd med europeiske retningslinjer og standarder (ESG). Det samme gjelder presisering av kravet om studentsentrert læring. Når det gjelder det siste, er vi usikre på om oversettelsen av den engelske formuleringen «creating the learning process» til «å skape læringsprosessen» er klargjørende i norsk høyere utdanning, jf § 1-11 (e). Uttrykket «forme læringsprosessen» fungerer etter vår vurdering bedre med språket i teksten for øvrig.

Begrepet «studietilbud» dekker alt fra studieprogram til frittstående emner. I dagens regler heter det at alle studier som *fører fram til grad* skal ha tilbud om internasjonal studentutveksling. I forslag til reviderte regler er ikke enkeltstående emner unntatt kravet til tilbud om utveksling. Det betyr at kravet også gjelder enkeltstående emner, for eksempel i form av videreutdanning på deltid. Dette fremstår ikke som hensiktsmessig. Vi mener at kravet bør gjelde *studier som fører fram til grad*.

Kap. 6. Særskilte krav til studietilbud på lavere nivå

Det er uklart hva tilleggsverdien i formuleringen om at studietilbud på lavere nivå skal være «definerte og avgrensede og ha tilstrekkelig faglig bredde» er. Forslagets § 1-11 inneholder allerede krav til akkrediterte studietilbud som etter vårt syn omhandler disse elementene, og vi viser i denne sammenheng særlig til bokstav c.

Dersom departementet ønsker en slik formulering, mener vi den hører hjemme i § 1-11 og ikke i § 1-13. Sistnevnte gjelder, med unntak av første avsnitt, krav til fagmiljøet og ikke innholdet i studietilbudet. Det samme gjelder for de tilsvarende formuleringene §§ 1-14 og 1-15.

Forslag til §1-13, andre avsnitt lyder: *Fagmiljøet skal ha relevant og stabil kompetanse innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid*. Slik avsnittet er formulert er kravene til faglig utviklingsarbeid uklart. Skal fagmiljøet ha kompetanse innenfor: Utdanning, forskning eller

kunstnerisk utviklingsarbeid, og faglig utviklingsarbeid? Eller skal fagmiljøet ha kompetanse innenfor: Utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid?

Kap. 17 Informasjonsplikt

Av §1-24 går det fram at Institusjonen skal holde NOKUT oppdatert om opplysninger om institusjonen og dens akkrediterte studietilbud. Vi mener at bestemmelsen bør klargjøres eller eventuelt strykes.

Bestemmelsen kan tolkes slik at institusjonene kontinuerlig skal melde fra og dokumentere at vilkårene for akkreditering av institusjonen og studietilbudene oppfyller kravene i lov og forskrift. Slik har regelen ikke blitt praktisert, og vi minner om at institusjonene allerede har en rapporteringsplikt til database for statistikk om høyere utdanning (DBH), se universitets- og høyskoleloven § 15-4. Dessuten har institusjonene plikt til å legge til rette for NOKUT ved tilsyn, og legger til at det er opp til NOKUT å avgjøre omfanget av slike tilsyn.

Kapittel 19 Grader

Vi har følgende innspill og merknader:

Forslag § 2-2 første avsnitt bør endres til «Normert studietid: Den tiden det tar å fullføre et studium ved 60 studiepoeng i året». Når den normerte studietiden blir definert innledningsvis er det overflødig å gjenta dette forholdet i §§ 2-4 til 2-10, slik at førstnevnte kan lyde: Høgskolekandidatgrad har normert studietid to år / 120 studiepoeng. Den skal være (...)»

I forslaget § 2-2 andre avsnitt blir begrepet «integrert» definert som «helhetlig og sammenhengende». Dette er en akseptabel leksikalsk definisjon av ordet, men er etter vårt syn uheldig i denne sammenhengen. Integrert blir i studiesammenheng brukt om mastergrader som har 300 studiepoeng. Definisjonen gir dessuten inntrykk av at institusjonenes bachelorgrader og to-årige mastergrader ikke er helhetlige og sammenhengende, og for UiB sin del så stemmer det ikke.

I forslaget § 2-2 fjerde avsnitt blir fellesgrad definert. En del av definisjonen innebærer at det «gis ett felles vitnemål». En slik definisjon er snevrere enn den NOKUT opererer med. Fellesgrader vil være delvis regulert av ulike nasjonale rettssystem, og studenten kan etter forholdene ha rett til et nasjonalt vitnemål i tillegg til det som er felles for samarbeidsinstitusjonene. En slik definisjon kan føre til at samarbeid som vi i dag kaller fellesgrad faller utenfor reguleringen av fellesgrader i forskriften, og det er uheldig. Vi foreslår derfor at definisjonen blir formulert annerledes og viser generelt til UiBs studieforskrift § 3-3 som inspirasjon. Vi foreslår at definisjonen endres til: «En grad som oppnås ved flere institusjoner på grunnlag av et felles studieprogram.»

Vi foreslår fjerning av disse fordi vi mener de er overflødige:

- formuleringene om at «Dette er den ordinære [...] -graden» fjernes i §§ 2-5 og 2-7.
- Siste avsnitt i § 2-12 om at det ikke finnes normert studietid for dr.philos.

Vi støtter fjerning av regel om at masterprosjektet ikke kan overstige 60 studiepoeng. Dersom et fagmiljø vurderer det som hensiktsmessig at masterprosjektet overstiger 60 studiepoeng, er vi enige i at det bør åpnes for en slik mulighet.

I høringsnotatet side 54 drøfter departementet fjerning av mastergradsforskriften § 7 andre avsnitt om godkjenning av nye særskilte mastergrader etter søknad. Departementet skriver blant annet at de ikke har mottatt noen søknad om slik godkjenning de siste tjue årene. Vi gjør dere oppmerksomme på at det ikke stemmer, og at UiB søkte og fikk slik godkjenning i 2008 (se brev fra departementet til UiB datert 23. oktober 2008).

UiB tildeler graden Master of Laws (LL.M.) Programme in EU and EEA Law med bakgrunn i dette brevet, og vi ønsker at graden kommer fram tydeligere i forslaget til ny forskrift. Vi foreslår at henvisning til graden blir tatt inn i § 2-10 eller vedlegg I. Vi antar at det samme gjelder for UiT og UiO.

Kapittel 20 – Faglig godkjenning

Forslaget om å definere realkompetanse i § 2-15 hører etter vårt syn ikke til i et regelverk, men eventuelt i en veileder som tilhører. Innholdet er dessuten forvirrende fordi den inkluderer formell utdanning i utdanningssystemet, og dette inkluderer også norsk høyere utdanning. Denne forståelsen av realkompetanse kjenner vi oss ikke igjen i. Bestemmelsen kan derfor etter vårt syn fjernes, med et mulig unntak for første setning.

UiB støtter forslaget om å fjerne taket på hvor mange nye studiepoeng institusjoner kan kreve ved gjenbruk av studiepoeng i ny grad, se § 2-17. Dette har vært en utfordring der studenter med bachelorgrad kan få godkjent svært store deler av femårige grader. Slik forslaget er formulert ønsker vi likevel klarere føringer på hva som kan utgjøre en «annen faglig fordypning», og at departementet vurderer å legge til et krav om at minst halvparten av studiepoengene ikke har inngått i en tidligere grad. Dette vil gi sektoren en klarere regel å forholde seg til og sikre likebehandling mellom institusjonene. Forslaget til § 2-17 kan tolkes slik at en ny masteroppgave eller bacheloroppgave kan innebære en ny faglig fordypning, slik at en svært stor andel av tidligere grad kan gjenbrukes.

UiB støtter departementets forslag om fjerning av tilknytningskrav i godkjenningsforskriften, siden kravet er innlemmet i UH-loven. Vi påpeker at selv om departementet forklarer at kravet ble til for å unngå for store hindre mellom norske og internasjonale institusjoner, ser vi at kravet hovedsakelig benyttes for studenter som tar utdanning på to eller flere norske institusjoner.

Med vennlig hilsen

Margareth Hagen
rektor

Tore Tungodden
universitetsdirektør